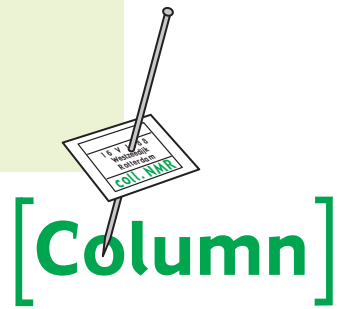

Het maakbare publiek?

JELLE REUMER

Niet zo lang geleden stonden er twee artikelen in de NRC die samen een boeiend maatschappelijk fenomeen blootlegden: de fictie van de maakbare samenleving. Op een vrijdag beschreef Yaël Vinckx de discussie rond de Stimuleringsprijs Culturele Diversiteit die de Nederlandse kunstmusea (waarom alleen kunstmusea?) als een worst van 500.000 euro voor de neus bungelde. Op de zaterdagerna kreeg de lezer een interview met Leo Prick voorgeschoteld, die de langdurige worsteling schilderde tussen idealistische bewindslieden van onderwijs enerzijds en de weerbarstige werkelijkheid anderzijds. Tientallen jaren van strijd om de middenschool, de basisvorming en andere vormen van onderwijskundige eenheidsworst. Wat de beide artikelen bindt zijn de twee worsten: de eenheidsworst van Van Kemenade, Wallage en Netelenbos komt uit dezelfde politieke charcuterie als de worst die Medy van der Laan de musea voorhoudt: het is de worstfabriek van de maakbare samenleving.

Daarbij is de houdbaarheidsdatum van de onderwijsveranderingen intussen ruimschoots verstreken. Het onderwijsveld én de politiek snappen zo langzamerhand dat het niet werkt om alle in ons land schoolgaande kinderen in een éénvormig systeem te vangen. Er zijn dus gelukkig nog altijd ZMOK-scholen en zelfstandige gymnasia en de basisvorming lijkt zijn langste tijd gehad te hebben. In de culturele overheidsburelen is men kennelijk nog niet zover. Ik durf zelfs te beweren dat men daar een kwart eeuw achterloopt. Nu de onderwijs-eenheidsworst niet meer verkocht kan worden gaat het ministerie over tot het produceren van de culturele variant ervan. Deze verkoop wordt gestimuleerd met het noemen van een paar percentages. Er gaat - zo tekende Vinckx op - 28 procent van de Surinamers en Antillianen en 23 procent van de Turken en Marokkanen naar een museum, tegen 38 procent van de Nederlanders. Zulke getallen zeggen niets. Je kunt evengoed beweren dat, omdat 30 procent van de verkeersongelukken wordt veroorzaakt door dronken bestuurders en dus maar liefst 70 procent door nuchteren, het verboden zou moeten worden om nuchter achter het stuur te krui- pen. Want 70 procent is meer dan 30 procent.

Hoe is de sociale samenstelling van de onderzochte bevolkingsgroepen opgebouwd? Misschien betekent die 28 procent onder de Surinamers wel een veel grotere culturele participatie dan de 38 procent die de Nederlanders scoren. En dan: naar welke musea gaan deze mensen? Alleen kunstmusea? Of zijn ook de volkenkundige, de spoorweg- en scheepvaartmusea en de natuurhistorische musea meegeteld? Ik zou me kunnen voorstellen dat het voor een doorsnee Marokkaans gezin een interessanter uitje is om naar het Spoorwegmuseum te gaan dan naar een installatie van Van Lieshout. En vervolgens dringt zich onmiddellijk de vraag op: is dat dan erg?

Nee, dat is niet erg. We leven in een pluriforme, multiculturele samenleving. Dat deden we in zekere zin ook al voordat de eerste Molukse repatrianten en Turkse gastarbeiders in Assen en Hengelo neerstreken. De betere kringen gingen naar de paardenraces, de arbeiders naar de kroeg. Ik kan me niet herinneren dat er ooit stimuleringssubsidies werden verstrekt om de arbeiders naar de golfbaan te lokken of de chique naar het dorpscafé. De pluriforme en multiculturele samenleving betekent dat er voor veel verschillende bevolkingsgroepen verschillende cultuuruitingen beschikbaar zijn. De een gaat naar een houseparty, de ander naar het Koninklijk Ballet. De een gaat naar een voetbalwedstrijd kijken, de ander prefereert een beeldentuin. De een vermaakt zich op Lowlands tussen 55.000 medemensen, de ander gaat mediteren op een duintop. Godzijdank is onze maatschappij zó ingericht dat er voor elk wat te halen valt.

Daarbij doen de musea het prima. Prachtige exposities, hoogwaardige catalogi, drukbezochte museumnachten (de laatste in Rotterdam sloeg weer alle records en haalden wij hier zelfs 4890 bezoekers binnen), schoolkinderen lopen de deuren plat en educatieve diensten kunnen het werk nauwelijks aan. Bezoekersaantallen blijven stabiel hoog. In ons eigen museum ziet het iedere schooldag letterlijk zwart van de haarbossen van gezellige, geïnteresseerde en leergierige Rotterdamse allochtone schoolkinderen. Maar voor Den Haag is het allemaal niet goed genoeg, want er komt maar 28 procent van de Surinamers in de musea. Laten we de zaak eens omdraaien. Welk percentage mevrouwen uit Kratingen of Oud-Zuid komt ooit op een hiphop-party of gaat op zondagmiddag naar het voetballen kijken? Welk percentage Nederlanders kijkt ooit naar een Bollywood film of gaat naar een concert van een populaire Marokkaanse zanger? Moeten we daarom nu gaan subsidiëren dat Kralingse mevrouwen naar de Kuip gaan? Klaarblijkelijk gaat dat wel gebeuren. Op grond van onduidelijke percentages moeten de kunstmusea bezoekers gaan lokken die eigenlijk veel liever naar een andere cultuuruiting toegaan. Of liever gewoon thuisblijven.

Het zal weggegooid geld blijken. Intussen is één van de vijf geselecteerde kunstmusea met de worst aan de haal gaan, de directie ervan lacht zich een bult en kan eindelijk die nieuwe laptops voor de educatieve dienst aanschaffen en volgend jaar zal blijken dat nog altijd maar 28 procent van de Nederlandse Surinamers naar een museum gaat. De ambtenaren van Cultuur zouden eens te rade moeten gaan bij hun collega's van Onderwijs, om zich te laten voorlichten over de fictie van de maakbare samenleving. Ze zitten in hetzelfde gebouw.[]